

केवल मूल्यांकनकर्ता के उपयोग हेतु!

माध्यमिक शिक्षा मण्डल, मध्यप्रदेश, भोपाल

24 पृष्ठीय

केवल परीक्षक द्वारा भरा जावे। प्रश्न क्रमांक के सम्मुख प्राप्तांकों की प्रविष्टि करें।

प्रश्न क्रमांक	पृष्ठ क्रमांक	(अंकों में)	प्रश्न क्रमांक	पृष्ठ क्रमांक	(अंकों में)
1			17		
2			18		
3			19		
4			20		
5			21		
6			22		
7			23		
8			24		
9			25		
10			26		
11			27		
12			28		
13					
14					
15					
16					

परीक्षक एवं उपमुख्य परीक्षक द्वारा भरा जावे ↓

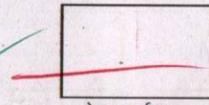
परीक्षक एवं उपमुख्य परीक्षक द्वारा भरा जावे

प्रमाणित किया जाता है कि अन्दर के पृष्ठों के अनुरूप मुख्य पृष्ठ पर अंकों की प्रविष्टि एवं अंकों का योग सही है।
निर्धारित मुद्रा: नाम, पदनाम, मोबाईल नम्बर, परीक्षक क्रमांक एवं पदांकित संस्था के नाम की मुद्रा लगाएं।

उप मुख्य परीक्षक के हस्ताक्षर एवं निर्धारित मुद्रा
श्रीमती नीता डेहारिया (भा.शि.)
शा.नेहरु उ.मा.विद्या., नरसिंहपुर
V.No.- 000994

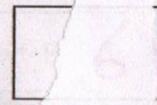
परीक्षक के हस्ताक्षर एवं निर्धारित मुद्रा
PREETI UPRELIYA (MS)
Govt. M.S. MAGHARDA
V. NO. 021180

2

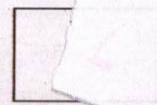
योग पूर्व पृष्ठ

+

पृष्ठ 2

=

कुल अंक

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्र. 1

युग्ममेलनं कुर्वत -

(अ)

(ब)

(1) यथाशक्ति

अव्ययीभाव समासः

(2) ग्रामगतः

तत्पुरुष समासः

(3) नीलकण्ठः

बहुव्रीहि समासः

(4) एक + एकः

एकैकः

(5) नास्ति

न + अस्ति

(6) पितुर्गृहम् पितुर्गृहम्

पितुः + गृहम्

B
S
E

पुस्तकालय (MS)
श्री. ए. एस. मशहूर
V. NO. 02180

4

18 + 12 = 30

पृष्ठ 4 क अंक

कुल अंक

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्र. 4

उचित विकल्प चित्वा लिखत

30 (i) - (अ) एकवचनम्

30 (ii) - (ब) प्रथमा

30 (iii) - (स) षष्ठी

30 (iv) - (अ) द्वितीया

30 (v) - (ब) सर्वत्र

30 (vi) - (ब) श्वः

SE
Laser/Inkjet

प्रश्न क्र. 5

रिक्तस्थानानि पूर्यत

30 (i) - लट्

30 (ii) - बहु

30 (iii) - दृश

30 (iv) - लृट्

30 (v) - आङ्

30 (vi) - उप

SE
Copier Label / 445T

5

योग पूर्व पृष्ठ

पृष्ठ 5 क अंक

कुल अंक

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्र. 6

उ० → पिता पुत्राय बाल्ये विद्याधनं यच्छति ।

प्रश्न क्र. 7

अथवा

उ० → चातकः पिपासितः म्रियते ।

प्रश्न क्र. 8

उ० → लोके महतो मयात् बुद्धिमान् मुच्यते ।

6

योग पू. ४ पृष्ठ ० क अंक कुल अंक

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्र. ९

उ० → मातुः अधिका कृपा दुर्बली सुते भवति ।

प्रश्न क्र. १०

उ० → काकचैष्टः विद्यार्थी आदर्शः छात्रः मन्यते ।

B
S
E

प्रश्न क्र. ११

रिक्तस्थानानि पूर्यत

उ० (i) - भृशम्

उ० (ii) - स्थितप्रज्ञः

उ० (iii) - तत्र

उ० (v) - यथा

7

$$10 + 10 = 20$$

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्र. 12

दृष्टा क्रमानुसारेण लिखत

- उ० → क → (ii) अस्ति देउलाख्यो ग्रामः ।
ख → (i) तत्र राजसिंहः नाम राजपुत्रः वसति स्म ।
ग → (iv) बुद्धिमती पुत्रद्वयोपेता पितुर्गृहम् चलिता ।
घ → (iii) सा स्कं व्याघ्रं ददर्श ।

प्रश्न क्र. 13

वाच्यपरिवर्तनं कुरुत

उ० (ii) - द्वात्रेण पत्रम् लिख्यते ।

उ० (iii) - गायकः गीतं गायति ।

कृ. पृ. 3.

E
S
E

8

46 + 11 = 57

योग पूर्व पृष्ठ

पृष्ठ 8 के अंक

कुल अंक

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्र. 14

प्रश्ननिर्माणं कुरुत -

30 (i) - कः ताम् अपृच्छत ?

30 (iii) - बुद्धिमती कया पुत्रो प्रहतवती ?

B
S
E

प्रश्न क्र. 15

कः कं प्रति

उत्तर (i)

कः

कम्

30 (i) - रामः विदुषकं प्रति

30 (ii) - काकः पिकं प्रति

प्रश्न क्र. 16

एकं सुभाषितं श्लोकं

उ० →

आलस्यं हि मनुष्याणां शरीरस्थौ महान् रिपुः ।
नास्त्युद्यमसमी बन्धुः कृत्वा यं नावसीदति ॥

प्रश्न क्र. 17

अशुद्धकारकवाक्यानां शुद्धिः करणीयाः

उ० (ii) →

नगरं परितः मार्गाः सन्ति ।

उ० (iii) →

श्री गणेशाय नमः ।

$$54 + 31 = 85$$

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्र. 18

दुर्वहमत्र जीवितं जातं ----- कालायसचक्रम् ।

उ० (i) → अत्र जीवितं दुर्वहं जातम् ।

उ० (ii) → अनिशं महानगरमध्ये कालायसचक्रम् प्रचलति ।

उ० (iii) → अत्र (धरातले) जीवितं दुर्वहं जातं अतः कविः प्रकृतेः
शरणम् इच्छति ।

B
S

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्र. 19

रामः - अवतारवंशस्य कर्ता ----- वाल्मीकिः ।

उ० (i) → कुशलवयोः वंशस्य कर्ता ~~भगवान्~~ ^{सहस्रदीधितिः} सहस्रदीधितिः ।

उ० (ii) → कुशलवयोः शरीरसन्निवेशः समरूपः आसीत् ।

उ० (iii) → कुशलवयोः गुरुः ~~भगवान्~~ वाल्मीकिः आसीत् ।

12

यो

पुल अक

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्र. 20

अथवा

कश्चित् कृषकः बलीवर्षा

विचित्रा दैवगतिः विचित्रमघटत ।

30 (i) → दैवगतिः विचित्रा ।

30 (ii) → चौरः गृहाभ्यन्तरं प्रविष्टः ।

30 (iii) → अतिथिः चौरस्य पादध्वनिना प्रबुद्धः ।

B
S
E

प्रश्न क्र. 21

प्रार्थनापत्रम्

उ० →

सेवायाम्

श्रीमन्तः प्राचार्यमहोदयः

अमित उः मा. विद्यालयः

मऊगंजनगरम् मध्यप्रदेशः

विषयः → अवकाशार्थम् - प्रार्थना - पत्रम् ।

महोदय !

सविनयं निवेदनम् अस्ति यद् अहं अद्या सहसा ज्वरपीडितो
अस्मि । एतस्मात् कारणात् अहं विद्यालयं आगन्तुं असमर्थो अस्मि ।

अतः मह्यम् दिनद्वयस्य अवकाशं स्वीकुर्वन्तु ।

धन्यवादः ।

भवदीयः शिष्यः

आयुषः द्विवेदी

दिनाङ्कः → 06/03/2025

कक्षा → दशमी

वर्ग → 'अ'

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्र. 22

निबन्ध

(iv) कविः कालियासः

संस्कृत-साहित्यं अति विस्तृतं वर्तते। अत्र नैके कवयः अनेकान् ग्रन्थान् विरचितवन्तः परं न हि तैर्लिखितं सर्वं साहित्यम् इदानीं प्राप्यते। केवलं अङ्गुलिगण्या स्व कवयः एतादृशाः सन्ति। येषां नाम अद्यापि अक्षुण्णं वत् आदरपूर्वकं गृह्यते मुहुर्मुहुश्च तेषां साहित्यं पठ्यते। एतादृश स्व कविः कालिदासोऽस्ति यो हि आलोचकैः कविकुलगुरुः इत्युपाधिना समलङ्गक्रियते।

कालिदासस्य जन्म भारतवर्षस्य कस्मिन् प्रदेशे कस्मिन्च काले अभवत् इत्यादि प्रश्नाः अद्यावधिः असमाहिताः स्व। विद्वांसः ख्रिस्तीयप्रथमशताब्दीतः आरभ्य यावत् कुत्रापि कालिदासस्य स्थितिं स्थापयन्ति। तस्य जन्मस्थानं विषयेऽपि विवदन्ते। कालिदासस्य लोकप्रियतां वीक्ष्य काश्मीरवासिनस्तं काश्मीरप्रदेशे समुत्पन्नं बंगालवासिनश्च तं बंगप्रान्तं समुद्भूतम् उज्जयिनीवासिनश्च कालिदासं उज्जयिन्यां लब्धजन्मानं कथयन्ति।

महाकविना कालिदासेन सप्तग्रन्थाः विरचिताः। एतेषु, रघुवंश, कुमारसंभव नामके द्वे महाकाव्ये, मेघदूत, ऋतुसंहार नामके द्वे खण्डकाव्ये,

B
S
E

अभिज्ञानशाकुन्तल, विक्रमोर्वशीय, मालविकग्निमित्रञ्चेति त्रीणि नाटकानि सन्ति ।

3 एतेषु सर्वेषु अभिज्ञानशाकुन्तल नामकं नाटकं तस्य सर्वस्वम् अभिधीयते । एतान्नाटकं अधीत्यैव पाश्चात्याः संस्कृताध्ययनं प्रति समुत्सुका अभूवन् । कालिदासस्य साहित्ये सर्वत्र प्रकृतिश्रित्रणं वर्तते । मनवः यदा-यदा स्वकर्तव्यस्य अवहेलनां विदधाति तदा स शापं दण्डं च प्राप्नोति । प्रकृतिः शस्त्रं शरणं गत्वैव तस्य निष्कृतिर्भवति । शाकुन्तले दुर्वससः शापमाद्यमेन मेघदूते च यज्ञकथामाद्यमेन कविरिदमेव मुहुर्मुहुर्रूपयिषति । कालिदासस्य रस भावसमन्विता वाणी कस्य मनो न द्यति । कालिदासस्य अद्वितीयत्वमेव केनापि कविनोक्तम् -

“पुरा कविनां गणनाप्रसङ्गं
कनिष्ठिकाधिष्ठित कालियासः ।”

$$74 + 24 = 98$$

प्रश्न क्र.

प्रश्न क्र. 23

अपठितगाद्यांशः

30 (i) → दयानन्दस्य जन्मनाम मूलशङ्करः आसीत् ।

30 (ii) → दयानन्दः चिरपेक्षित वेदानां प्रचारम् अकरोत् ।

30 (iii) → महर्षिः दयानन्दः आर्यसमाजस्य स्थापनां कृतवान् ।

30 (iv) → महर्षिः दयानन्दः सत्यस्य, धैर्यस्य, ब्रह्मचर्यस्य च
मूर्तिः आसीत् ।

B
S